Zienswijze Gemeente Sluis

op de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050

1. Inleiding

De schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050 sluit goed aan bij de groeiambities zoals verwoord in de Strategische Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen (uit 2021) en in de Economische Agenda, Visie op de groeiambitie van Sluis (uit 2025).

In de **Strategische Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen** wordt de ambitie uitgesproken om te groeien van 105.000 inwoners naar 125.000 inwoners. Niet als doel om zich maar om voldoende basis te hebben voor het behoud van essentiële voorzieningen en het versterken van de Brede Welvaart voor onze inwoners, maar ook voor de economische ontwikkeling van Zeeuws-Vlaanderen door een betere balans op de (al vele jaren) zeer krappe arbeidsmarkt en het beter kunnen benutten van economische kansen op het gebied van haven, industrie, energie, voedsel en technologie maar ook recreatie en toerisme.

De (inhoudelijke) ambities daarbij zijn:

1. Zeeuws-Vlaanderen creëert een aantrekkelijk woonklimaat voor huidige en nieuwe bewoners
2. Zeeuws-Vlaanderen verdient met de transitie naar duurzaamheid
3. Zeeuws-Vlaanderen benut de kansen van de grens optimaal om leefbaarheid te versterken
4. Zeeuws-Vlaanderen versterkt in onderlinge samenwerking kennis en kunde

In afwijking van de Strategische Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen missen we in de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050 (maar ook in de Nota Ruimte en ander Rijksbeleid) helaas nog vaak het beter benutten van de kansen van de grens, de grensoverstijgende samenwerking en het meer Europees denken als kans om de leefbaarheid voor inwoners te versterken, de economische kansen te benutten en de bereikbaarheid te verbeteren. Binnen de thema's economie, bereikbaarheid en leefbaarheid liggen er wat ons betreft kansen op het gebied van landbouw, natuur, klimaat, milieu, energie, haven- en industriepolitiek, veiligheid, infrastructuur, openbaar vervoer, woningmarkt, arbeidsmarkt, recreatie, toerisme en (onderwijs-, zorg- en culturele) voorzieningen.

In de **Economische Agenda, Visie op de groeiambitie van Sluis** is een eerste aanzet gegeven om de zogenaamde krimp, waar de gemeente Sluis jarenlang mee te maken had, om te buigen naar groei. Groei als uitgangspunt sluit naadloos aan bij het Toekomstperspectief Zeeland 2050 en het omkeren van de Spiraal van Verschraling naar een Spiraal van Versterking, zoals genoemd in Elke Regio Telt en het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR) waar Zeeuws-Vlaanderen nadrukkelijk in is benoemd en opgenomen.

Het realiseren van groei lukt echter alleen door andere keuzes te maken dan we nu doen. Zo is groei alleen mogelijk als we de infrastructuur en daarmee de bereikbaarheid van het gebied fors verbeteren en als we beschikken over voldoende woningen. Maar ook voldoende arbeidskrachten en onderwijs om deze arbeidskrachten op te leiden, zijn van wezenlijk belang.

Voor alle ambities maken we graag gebruik van de ontwikkelingen die in gang zijn gezet via de verschillende regionale, provinciale, landelijke en Europese trajecten, zoals de Strategische Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen, het toekomstperspectief Zeeland 2050, het Nationaal Programma Vitale Regio's, EFRO, Interreg en OPZuid. Hierdoor kunnen we slim gebruik maken

van de bestaande bestuurs- en lobbykracht in Zeeland (en Europa) en steunen op de relaties en netwerken die we vanuit Zeeland 2050, het NPVR, het Schakelpunt Grensbelemmeringen Vlaanderen-Nederland, Euregio Scheldemond en de verschillende Regio Deals met de verschillende departementen hebben opgebouwd. Dit houdt wel in dat we voor het behalen van onze doel meer afhankelijk zijn van derden en we ons ook, meer dan nu al het geval is, moeten richten op samenwerking. Niet alleen met de andere Zeeuwse en landelijke overheden, maar ook met maatschappelijke partners, het bedrijfsleven, inwoners en met Vlaanderen en Europa. We denken op deze manier meer kans te hebben om onze ambitieuze doelen te behalen.

2. Groeimotoren

Naast de kansen en positieve effecten van Zeeland 2050 en het algemene aandachtspunt van grensoverstijgende samenwerking zien we ook een aantal specifieke zorg- en aandachtpunten in de voorliggende schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050. We lichten deze hieronder per ‘groeimotor’ toe.

Ten aanzien van de groeimotor **Sterke dorpen en bruisende steden**

- We onderschrijven de noodzaak voor een schaalsprong in de woningbouw, maar missen een duidelijke **groeistrategie** hiervoor èn vragen om een **nuancering in de tweedeling** tussen stad en dorp.
- We onderschrijven de noodzaak van een aantal sterke steden in Zeeland en de clustering van regionale voorzieningen hierin – daar profiteren we allemaal van – maar we vinden de discussie over steden en dorpen in Zeeland soms te zwart-wit. Wij pleiten daarom voor **meer gradaties en nuancering in de woningbouwagenda** en een betere, inhoudelijk onderbouwing daarvan. Zo zien en voelen we de noodzaak van een **sterke stad** als Terneuzen in Zeeuws-Vlaanderen met een ziekenhuis en ROC, maar gezien de grote afstanden binnen Zeeuws-Vlaanderen is er daarnaast ook behoefte aan solide **voorzieningencentra** op de flanken, in Hulst en Oostburg (met bijvoorbeeld een locatie voor voortgezet onderwijs, sportcomplex bibliotheek en overheidsloket).

  Ook binnen de gemeente Sluis moeten we – in het belang van het behoud en de nabijheid van voorzieningen – differentiëren. Daarbij wordt het zorgbeleid in belangrijke mate geënt op vijf sterke dorpen of dragende kernen, zodat zorgvoorzieningen en ondersteuning voor kwetsbare inwoners voldoende nabij, bereikbaar en toekomstbestendig georganiseerd kunnen worden. Dit betekent nadrukkelijk niet dat de overige kernen uitsluitend een woonfunctie hebben of dat bestaande voorzieningen daar op voorhand ter discussie staan. Voor voorzieningen zoals kinderopvang, onderwijs, sport, ontmoeting, winkels en andere basisvoorzieningen blijft het uitgangspunt dat deze, waar redelijkerwijs mogelijk, behouden blijven in de kernen waar zij nu aanwezig zijn. Alle kernen binnen de gemeente Sluis hebben bestaansrecht en leveren een eigen bijdrage aan de leefbaarheid van onze gemeente.”
- We onderschrijven de constatering dat **extra inwoners** nodig zijn in een vergrijzende arbeidsmarkt, instandhouding van scholen, zorg en ontmoetingsplekken en om plezier van leven te versterken. In de gemeente Sluis misschien nog wel sterker dan in andere delen van Zeeland!

In functie van het behoud van voorzieningen, de economische ontwikkeling en het vervullen van vacatures in onze gemeente ligt de focus in onze **lokale groeistrategie** in eerste instantie op het aantrekken van starters, jonge gezinnen, zijinstromers en arbeidsmigranten. Met andere woorden, specifieke doelgroepen die deelnemen aan het arbeidsproces en verenigingsleven. Een doordachte promotiecampagne (bijvoorbeeld vanuit de Zeeuwse Merkorganisatie) zou hierop in kunnen spelen. Voor de gemeente Sluis (en andere kustgemeenten) ligt het voor de hand om hierbij gebruik te maken van één van onze belangrijkste kernkwaliteiten; de unieke ligging aan zee en strand, en het rijke culturele achterland in Vlaanderen.

Maar deze ligging is niet voldoende om de gewenste groei te realiseren; sterker nog de (geïsoleerde) ligging lijkt nu vaak belemmerend. De groeistrategie voor de gemeente Sluis vraagt enerzijds om een fundamentele verbetering van de **bereikbaarheid**; zowel richting Vlissingen/Walchteren, Terneuzen/NSPD en Vlaanderen/Zeebrugge (zie onderdeel zienswijze Bereikbaarheidsagenda, hieronder) en anderzijds om voldoende (zeer) **betaalbare woningen**.

De vraag naar huurwoningen ligt hierbij in (West) Zeeuws-Vlaanderen beduidend lager dan in andere regio's in Nederland; wellicht beïnvloed door de cultuur en mentaliteit ten aanzien van het bouwen en kopen van woningen, die wij delen met buurland België. Met name de eis vanuit het Rijk om 30% sociale huur te realiseren, lijkt daarom niet realistisch voor Zeeuws-Vlaanderen. Overleg met onze woningcorporatie bevestigt dit beeld. Hoewel er in de **woningbouwagenda** in de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050 op dit moment (nog) niks is opgenomen over de verdeling tussen **koop** en (sociale) **huur**, lijkt het ons goed om hiervoor in het Rijk-Regio overleg over de schets wel aandacht te vragen. Als we (in het licht van onze groeistrategie) vraaggericht willen bouwen, dan zou het Rijk de (harde) eis van **30% sociale huur** wat ons betreft moeten loslaten. Als gemeente Sluis willen wij daartegenover stellen dat wij, o.a. door het voeren van een meer **actief grondbeleid**, een (extra) inspanning willen ter leveren om – voor de genoemde doelgroepen – (zeer) betaalbare (koop)woningen te realiseren, (ver) onder de landelijke betaalbaarheidsgrens. Omdat deze betaalbaarheidsgrens voor veel starters en jonge gezinnen nog altijd te hoog is.

- We onderschrijven de ambities in de **bereikbaarheidsagenda** ten aanzien van:
    - Versterken bereikbaarheid over de weg
    - Verbeteren bereikbaarheid per spoor en hoogwaardig OV
    - Versterken strategische positie ten opzichte van Europese Nood-Zuid corridor

  Maar we missen hierin concrete sleutelprojecten, acties en/of aandachtspunten ten aanzien van knelpunten en/of economische kansen in (West) Zeeuws-Vlaanderen en de verbinding met Vlaanderen en de rest van Europa. Zo heeft de gemeente Sluis in toenemende mate te maken met **doorgaand (vracht)verkeer** van en naar Zeebrugge, Oostende (luchthaven en ferry) en Calais. Door de invoering van tolheffing voor vrachtverkeer op snelwegen zal het sluipverkeer verder toenemen; we willen deze natuurlijke route (en onze ligging langs deze route) graag beter faciliteren en benutten voor de economische groei en kansen in onze gemeente. Dit vraagt ook om meer

samenwerking en afstemming met de Belgische en Vlaamse overheid en met de Vlaamse buurgemeenten op het gebied van infrastructuur en verkeersbeleid.

Ook profiteert de gemeente Sluis wat ons betreft nog onvoldoende van de **betere bereikbaarheid per spoor en/of openbaar vervoer** in Zeeland en worden kansen gemist om Zeeuws-Vlaanderen aan te sluiten op het Europese spoornetwerk. Een snellere en frequente verbinding van Breskens naar Vlissingen (onderwijsvoorzieningen en dichtstbijzijnde treinstation), van Oostburg naar het (bus)station in Terneuzen (en vandaaruit naar Gent), en/of van Sluis naar Brugge (per bus of spoor) zou hierin een grote winst betekenen voor onze inwoners en daarmee voor het vestigingsklimaat van bijvoorbeeld forenzen en/of gezinnen met studerende kinderen.

De schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050 richt zich wat ons betreft nog te veel op het versterken van de **bestaande infrastructuur** (de Midden Zeeland Route en A58 en de verbinding naar Zuid-Holland en Brabant) en te weinig op nieuwe kansen en mogelijkheden (bijv. **doorgaande internationale routes**) en op de verbinding naar Vlaanderen en de rest van Europa. Een fundamentele verbetering van de bereikbaarheid is wat ons betreft essentieel in de groeistrategie van Zeeland (en de gemeente Sluis) en voor de economische kansen voor Zeeuws-Vlaanderen en Sluis binnen Europa.

Ten aanzien van de groeimotor **Clean Energy Port**

- Onderschrijven wij de mening dat de eventuele nieuwe kerncentrales op industriegronden moeten komen en dus niet in een “ongerept” polderlandschap zoals de Paulinapolder bij Terneuzen.
- Wij zijn van mening dat deze voorwaarde ook opgenomen dient te worden in de harde voorwaarden in het voorwaardenpakket dat is verbonden met de toekomstvisie van Zeeland 2050 en de bijbehorende strategische agenda.

Ten aanzien van de groeimotor **Magneet voor talent**

- In het licht van de gewenste economische, technologische en kennisontwikkeling in Zeeland snappen we de nadrukkelijke ambitie en toegevoegde waarde binnen de **onderwijsagenda** om nucleair onderwijs en/of een Delta universiteit in Zeeland te ontwikkelen of naar Zeeland te halen, maar we vragen ook (meer) aandacht voor het versterken van het **funderend onderwijs** en dan met name voor het (**middelbaar en hoger) beroepsonderwijs** en de koppeling tussen **het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven**. De beschikbaarheid van voldoende, goede vakspecialisten is van groot belang voor essentiële sectoren, zoals techniek, zorg en toerisme. Naast een onderscheidende opleidingsrichting moeten we ook zorgen dat de basis op orde is.
- Binnen kleinere gemeenten wordt ervaren dat het maken van een professionaliseringsslag bij **cultuurorganisaties** soms een probleem is. Belangrijk om in te zetten op; Behoud lokale aanbieders, maar kijk wat je provinciaal kan aanvullen in het kader van professionalisering en kennisontwikkeling. Cultuureducatie zit voornamelijk bij de stappen interesseren en leren, maar kan ook creatieve producten produceren en presenteren. Om deze cyclus te kunnen waarborgen zijn er voldoende culturele

voorzieningen nodig en voldoende cultuurprofessionals. Die laatste twee onderdelen zijn voor een kleine(re) gemeente lastiger vorm te geven. Daarnaast hebben kleine gemeenten vaak te maken met spreiding en weglek. Het aantrekken van voldoende professionals is in onze regio blijft lastig. We ervaren soms belemmeringen in gestelde landelijke criteria voor het ontvangen van subsidie bv. de “Rijke Schooldag. In onze gemeente is er eigenlijk geen school die in aanmerking komt voor subsidie, aangezien ze niet voldoen aan de gestelde criteria.

4. Het fundament

We onderschrijven het belang van klimaatadaptatie, waterveiligheid en (zoet)waterbeschikbaarheid als fundament voor ontwikkelingen op het gebied van wonen, bereikbaarheid, landbouw, natuur, toerisme en industrie in een Deltagebied als Zeeland. We missen in de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050 ook op dit punt echter het **grensoverschrijdende aspect**. Zeeuws-Vlaanderen deelt haar (zoet)watersysteem veel meer met Oost- en West-Vlaanderen dan met de rest van Zeeland. In de EGTS Linieland Waas en Hulst, BGTS North Sea Port District en EGTS Landschapspark Zwinstreek is hier al volop aandacht voor. In de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050 zien we dit nog onvoldoende terug. Het is belangrijk om hier met het Rijk af spraken over te maken omdat klimaatadaptatie, waterveiligheid en (zoet)waterbeschikbaarheid voor Zeeuws-Vlaanderen thuishoren op een het bestuurlijk Vlaams-Nederlands overleg.

Ook missen we in de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050 nog de aandacht voor de kansen van een **inhoudelijke koppeling** tussen natuurherstel, klimaat, waterveiligheid en (zoet)waterbeschikbaarheid enerzijds en de economische en ruimtelijke afwegingen ten aanzien van wonen, bereikbaarheid, landbouw, toerisme en industrie anderzijds.

5. Governance en uitvoerbaarheid

In Zeeland komen veel opgaven samen. Deze diversiteit aan opgaven vraagt om een brede, afgestemde strategische agenda voor Zeeland, waarin alle opgaven en aspecten samenkomen en er meer overzicht is/komt. Wij zijn echter van mening dat dat **niet alle opgaven en afspraken in één allesomvattend Rijk-Regio Overleg**, afsprakenkader of bestuurlijk overleg te vatten zijn. En dat dit ook niet wenselijk, werkbaar of noodzakelijk is. Noch voor het Rijk, noch binnen Zeeland. Ook missen we de grensoverstijgende samenwerking.

We moeten, wat ons betreft, slim gebruikmaken van de verschillende (bestaande of nieuwe) **Nationale en Europese Programma's.** Dit maakt het geheel ook beter aanstuurbaar, uitvoerbaar en te overzien. Bovendien voorkomt dit bestuurlijke drukte en zorgt het voor een natuurlijke verdeling van taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen Zeeland en sterke gelegenheidscoalities; passend bij het profiel en de ligging van de verschillende gemeenten of clustering van gemeenten. Voorwaarde is wel dat we hierin transparant zijn en elkaar steunen en vertrouwen. Daarnaast vraagt deze **meersporen aanpak** om een **sterke(re) regie-, verdeel- en/of toedeelfunctie** binnen Zeeland; zowel richting Den Haag als richting Europa. Het OZO lijkt ons hiervoor het meest geschikte gremium.

Concreet stellen we het volgende voor:

- Vraagstukken rond de **energiestrategie** en **industriepolitiek** kunnen we het beste oppakken / adresseren via de **NOVEX North Sea Port District** omdat hier het Rijk en de meeste grootverbruikers zitten en ook de zoeklocaties voor kernenergie (kerncentrales en/of SMR's) in dit gebied zijn voorzien;
- Vraagstukken rond **grootstedelijke problemen**, zoals leefbaarheid en veiligheid, kunnen we het beste oppakken / adresseren via het **Nationaal Programma Veilig en Leefbaarheid (NPLV).** Vlissingen lijkt het beste aan de criteria te voldoen om tot dit programma toe te treden en zou daarmee de regie hierop kunnen pakken;

- Vraagstukken rond **plattelandsproblematiek**, zoals bereikbaarheid en het omvallen van voorzieningen, kunnen we het beste oppakken / adresseren via het **Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR).** Zeeuws-Vlaanderen is één van de (huidige) 11 NPVR-regio's maar ook Schouwen-Duiveland en Tholen zouden kunnen aanhaken / meeprofiteren.
- Vraagstukken rond **klimaatadaptatie, waterveiligheid en waterbeschikbaarheid** (het fundament) kunnen we het beste oppakken / adresseren via het Nationaal **Deltaprogramma / Zuidwestelijke Delta**. Hierin moet aandacht zijn voor de waterhuishouding boven en onder de Westerschelde. Met dien verstande dat er nu geen draagvlak is voor nieuwe ontpolderingen en dat 'Ontpolderen (inclusief 'Wisselpolders!)' ongewenst is.
- De **verstedelijkingsstrategie** kunnen we het beste oppakken / adresseren via de uitwerking van **Nota Ruimte**; Goes, Middelburg, Vlissingen of Terneuzen kunnen hierin het beste de regie pakken.
- **Internationale en grensoverstijgende infrastructuur, mobiliteit en bereikbaarheid** (per weg en per openbaarvervoer), de **haven- en industrieontwikkeling** (North Sea Port District, maar ook de havenontwikkeling rond de Port of Antwerp – Bruges) en de daarmee samenhangende energie-, milieu-, bereikbaarheids- en veiligheidsaspecten kunnen we het beste oppakken / adresseren via de verschillende **Europese fondsen en regelingen voor economische ontwikkeling en structuurversterking**.
- Enzovoorts

Door per opgave, kans of thema **gelegenheidscoalities** te vormen, verdelen we (bestuurlijk en ambtelijk) de taken en krijgen alle opgaven en kansen in Zeeland de aandacht die ze verdienen; van de bestuurders en experts die op dat gebied de meeste expertise (en belangen) hebben. Ook voor het Rijk lijkt ons deze werkwijze eenvoudiger omdat we (Rijk en Regio) de bestaande structuren en werkvormen voor integraal werken beter gaan benutten. We moeten hier vanuit Zeeland alleen beter regie op gaan voeren, vanuit een gezamenlijke strategische agenda. Met meer transparantie en terugkoppeling. En een sterker onderling vertrouwen en waardering.

6. Afsluiting

Als gemeente Sluis benutten we graag de Strategische Agenda Zeeland 2050 om onze doelen ten aanzien van bereikbaarheid, woningmarkt, arbeidsmarkt en economische groei te realiseren.

Op onze beurt willen wij een (forse) bijdrage leveren in bijvoorbeeld:

- het toevoegen van woningen; in verschillende segmenten en woonconcepten, voor verschillende doelgroepen;
- het bieden van een hoogwaardige omgeving (en faciliteiten) ten behoeve van recreatie, toerisme, sport, bewegen en gezondheid, zowel voor de toeristen als voor de inwoners en arbeidskrachten in Zeeland;
- het bieden van bedrijventerreinen en/of vestigingslocaties voor bedrijven gericht op innovatie en/of toelevering voor de ons omliggende (groei)regio's op het gebied van

energie, industrie, transport en logistiek, maar uiteraard ook op het gebied van landbouw, natuur en klimaat;

- het verlenen van medewerking voor het versterken van doorgaande internationale routes en grensoverstijgende verbindingen, o.a. richting Zeebrugge, Oostende en Calais (en daarmee een internationaal knelpunt rond Antwerpen te verlichten);
- het verlenen van medewerking aan klimaatadaptieve maatregelen, mits deze tevens een bijdrage leveren aan de landbouw, het toerisme en/of aantrekkelijke woonmilieus.

Daarnaast hechten we eraan om ook onze rol en positie binnen het Nationaal Programma Vitale Regio's te (blijven) benutten om samen met het Rijk (en andere NPVR-regio's) de specifieke thema's en opgaven voor Zeeuws-Vlaanderen, zoals kwetsbare voorzieningen, brede welvaart, bereikbaarheid en grensoverstijgende kwesties, verder uit te diepen en van een passende aanpak te voorzien. Uiteraard zijn wij bereid om deze aanpak en lessen ook met andere (kwetsbare) delen van Zeeland te delen. Beide programma's / Rijk-Regio overleggen kunnen (of moeten) wat ons betreft naast elkaar (blijven) bestaan.

Ook blijven wij – via buurgemeente Terneuzen – graag betrokken bij aanvullende thema's zoals de verstedelijkingsstrategie van Rijk en Provincie en/of de energietransitie in de North Sea Port District. Deze verbindingen zijn in de huidige samenwerkingsstructuren voldoende (en naar alle tevredenheid) geborgd.

Tenslotte vragen wij aandacht voor de grensoverstijgende samenwerking met Vlaanderen en het meer Europees denken als kans om de leefbaarheid voor inwoners te versterken, de economische kansen van Zeeland beter te benutten en de bereikbaarheid van Zeeuws-Vlaanderen te verbeteren.

Gevraagde besluit:

De raad geeft het college c.q. de burgemeester en wethouder(s) van Sluis het vertrouwen en mandaat om – via de bestuurlijke kerngroep OZO (en het NPVR Zeeuws-Vlaanderen) – de ambities en aandachtpunten uit deze zienswijze verder uit te werken en/of onder de aandacht te brengen binnen het Rijk-Regio overleg Strategische Agenda Zeeland 2050 (maar ook binnen het Rijk-Regio overleg Regio Deal Zeeuwse Aanpak Vitale Regio's, het Rijk-Regio overleg NPVR Zeeuws-Vlaanderen en het Rijk-Regio overleg tussen Rijk en de 11 NPVR-regio's).